

Előszó

A múlt rendszer hetvenes nyolcvanas éveiben a pártállam által irányított modernizációs folyamatok egyértelműen a kisebbségi identitás partikularitása ellenében hatottak. A gyors ütemű iparosítás és urbanizáció átrajzolta az erdélyi városok etnikai térszerkezetét, a falun élő magyarok jelentős részét pedig az immár román többségű vagy vegyes lakosságú városokba lökte. Ebben a helyzetben az erdélyi magyar értelmiség egyfajta értékmentő/archiváló magatartást vett fel, a magyar identitást pedig sok szempontból a (legtöbbjük számára alternatíva nélkülinek tűnő szocialista típusú) modernizáció ellenében fogalmazta meg.

A rendszer bukása után a magyar elitet érő egyik legnagyobb kihívás, hogy a kisebbségben lévő magyar közösség és a modernizáció viszonyát át kellett volna/át kellene gondolnia. *Hogyan teremthető meg, alkudható ki Románián belül egy olyan erőter, intézményes szerkezet, amelyen belül a magyar identitás megtartása és a modernizáció nem egymást kizáró, nem egymás ellen ható tényezők?*

A válasz elemeiben ismert és részben adott, még akkor is, ha ez alapján egyenlőre nem állt fel egy koherens cselekvési programmá. Az elemek talán legfontosabbika az önálló intézményrendszer igénye, aminek kiemelt tényezője a minden szintre kiterjedő anyanyelvi oktatás. A másik fontos elem, hogy a rendszerváltás óta az elit egy olyan önálló erőcentrumban gondolkodik, amely elvileg képes (vagy képes kellene legyen) arra, hogy a magyar intézményrendszer és társadalom modernizációját koordinálja.

Egy jövőbeni cselekvési program alapját e két tényező összekapcsolása, vagyis a jórészt meglévő, magyar intézményrendszer hatékonyra és versenyképesre tétele, modernizációja adhatja. Természetesen ehhez tényleges és világosan körülhatárolható döntési kompetenciák, átlátható hatáskörök és felelőségek szükségesek. Egy ilyen struktúra, illetve belőle kiindulva az erdélyi magyar intézményrendszer modernizációjának lehetőségét hordozza magában a kulturális autonómia.

Kötetünk a magyar intézményrendszer fenntarthatóságának és jövőbeli modernizációjának demográfiai keretfeltételeit vizsgálja. Célunk nem az volt, hogy a nemzethalál vízióját árnyaljuk, vagy újabb adalékkal lássuk el, hanem, hogy a magyar intézményrendszert érintő döntéseket támogassuk. Kiemelten kezeltük az oktatási rendszert, ezért a különböző iskolai szintekre belépők számának vár-

ható alakulásáról részletes évenkénti táblázatokat közlünk. Ugyanez motiválta, hogy az előreszámítást az iskolai mobilitásnak ténylegesen keretet adó megyék alatti kistérségekre is elvégeztük. A teljes erdélyi magyar népesség előreszámításakor szintén kiemelten kezeltük a (köz)politikai szempontból fontos folyamatokat, mint a magyar választók arányának vagy az egyetemista korú népesség számának alakulását. Reméljük, hogy kötetünk az intézménytervezés különböző szintjein hasznos segédeszköznek bizonyul.

Köszönjük mindenképp Geréd Beatrixnek, a Statisztikai Hivatal alelnökének a hathatós segítséget, ami nélkül ez a munka nem jöhetett volna létre. Székely István volt, aki a kistérségek szerinti előreszámítás ötletét felvetette, és aki a vizsgálat anyagi forrásainak előteremtésében is segítséget nyújtott. A Szülőföld Alap a kutatást, a Communitas Alapítvány pedig a kötet megjelenését támogatta. A régiók kialakításához használt adatbázis az Iskola Alapítványtól származik. Végül természetesen köszönet illeti az RMDSZ Ügyvezető Elnökségét, amiért a demográfiai kutatásoknak évek óta keretet biztosít.

A szerzők